

Vreau să spun că dacă raporturile cu ceilalți sînt strimbe, viciate, atunci celălalt nu poate fi decît infernul. De ce? Pentru că ceilalți sînt în fond ceea ce este mai important în noi înșine, pentru a ne cunoaște pe noi înșine“.

Grija cea mare a scriitorului, care se simțea mereu solicitat să deschidă spațiul scenei celei mai arzătoare actualități, era aceea de a nu lăsa teatrul să degenereze în conjuncturism și incitare la adversități, în paguba reflecției morale. Cînd a voit să atragă atenția asupra unui fenomen care devenise de o arzătoare actualitate, pentru Franța, în timpul războiului din Algeria, a scris *Les Séquestrés d'Altona*, plasînd acțiunea piesei în Germania și luînd drept erou un fost ofițer nazist. Motivele acestui transplant arată cît de atent era scriitorul la jocul de lumini al rampei: „Aceasta e vechea problemă a distanței. Sau, cum vreți, dacă iau un fapt francez, aspectul universal dispăre imediat. Rezultă altceva: francezi care se bat între ei“. Scopul dramaturgului eră și nici nu se putea sfîrși: nu fie, mai complex: „În *Les Séquestrés...* susțin că nimeni, într-o societate istorică pe cale de a se transforma într-o societate de represiune, nu e scutit de riscul de a tortura...“ Pentru a pune în lumină drama care începe *după*, atunci cînd faptul istoric s-a consumat și vine timpul responsabilităților individuale, alegerea lui s-a oprit deci asupra lui

Frantz von Gerlach, fiul unui magnat german, atît pentru că nazismul reprezintă forma cea mai caracterizată a fenomenului în discuție, cît și pentru că nazismul este deja un fenomen depășit, firește nu cu totul îngropat, recrudescențe ale lui sînt oricînd posibile, totuși un fenomen asupra căruia reflecția istorică s-a pronunțat.

Ca filozof al libertății, Sartre a sesizat cu mare luciditate conflictele cele mai ascuțite ale lumii contemporane, dîndu-le, în piesele sale, aspectul unor tragedii intelectuale, fără să ofere însă niciodată, în locul unor înfruntări între oameni vii, o demonstrație teoretică. Orice dramaturgie trimite la o filozofie, bineînțeles, dar o piesă de teatru nu este ilustrarea unei teze, ci încarnarea unui „mit filozofic“. Ce înțelege prin „mit filozofic“, ne spune chiar Sartre: „E un mod de a da în totalitate, într-o dramă, un moment al realității sociale și individuale“. Acest simț al remitizării, al sublimării unei aventuri individuale într-o suprasemnificație, după ce a trecut prin furcile lucidității, ca prin foc și pară, biata noastră conștiință, confruntată cu o lume instabilă, aflată în continuă facere și desfacere, îl dă lui Sartre o statură impunătoare în teatrul contemporan. Disparația filosofului care a scris „*L'Être et le Néant*“ este, în același timp, dispariția unuia dintre cei mai mari autori dramatici ai secolului nostru.

NOTE

Teatru pe disc

Pierdute printre numeroasele apariții discografice, înregistrările de teatru pe disc nu sînt popularizate îndeajuns. Se știe că ele provin din fonoteca de aur a radioului și conservă, pentru pasionați, vocile marilor actori români, în creații radiofonice de antologie. Fiecare disc de teatru este un act de cultură, și zecile de piese din discoteca au deja un public al lor. Recent, s-a înregistrat pe disc *Opinia publică* de Aurel Baranga, în regia autorului, cu interpreții spectacolului de la Teatrul de Comedie. Dintre versiunile radio ale *Năpastei* lui Caragiale, a apărut discul păstrînd vocile lui Emil Botta (Ion) și Olgăi Tudorache (Anca). În seria „Maestrul scenei românești“, însumînd veritabile monografii sonore (Lucia Sturdza Bulandra, Radu Beligan, Dina Cocea, Marcel Anghe-

lescu, Costache Antoniu etc.), au apărut, de asemenea, discuri care omagiază pe G. Storin și Miluță Gheorghiu. În sfîrșit o apariție de ultimă oră: Dan Nasta recitînd din Eminescu — „Scrisorile“ și „Strigoii“.

Avem pe disc tot teatrul lui Caragiale, în regia lui Sică Alexandrescu, avem piese de Iorga, Blaga, Alecsandri, Davila, Delavrancea, aproape tot fondul clasic al dramaturgiei noastre. Dar piesa românească contemporană, cu cîteva palide excepții, e ocolită. Creații radio memorabile, din zestrea teatrului nostru de azi, își așteaptă cu îndreptățire integrarea în planurile „Electre-cordului“, pentru ca, astfel, educația teatrală a ascultătorilor să se împlinească armonios.

I. N.